

K nedožitým devadesátinám Ing. Jana Fremutha**To the late nineties of Ing. Jan Fremuth, deceased in his 90th year**

Dne 16. července 2022 zemřel v nedožitých devadesátinách náš přední znalec nadčeledi Curculionoidea pan Ing. Jan Fremuth.

Ing. Fremuth se narodil 19. ledna 1933 v Poběžovicích u Holic v rodině fořta. Během dětství v něm otec díky svému profesnímu zaměření probudil zájem o přírodu. Mladý Jan doma často obdivoval otcovu krabici s hmyzem, ve které byl roháč a jiní významní představitelé fauny českých lesů. Když byl otec po válce přeložen na Litoměřicko, začal zde mladý Jan studovat na místním gymnáziu. Jeho stále intenzivnější zájem o přírodu ho ale odvedl od klasického vzdělání. Po krátké praxi v lesích nastoupil na Vyšší lesnickou školu v Trutnově, kterou absolvoval v roce 1954. Již zde, v hodinách lesnické entomologie, narůstal jeho zájem o hmyz. Chtěl sám poznávat, jak žijí lesní škůdci, které zatím znal jen ze školních sbírek, a tak začal hmyz a zejména brouky sbírat. Nejen v terénu, ale i doma pak objevoval, jak je příroda rozmanitá. Tak například zjišťuje, že velký černý nosatec, známý z atlasů jako *Otiorhynchus niger*, představuje ve skutečnosti hned několik různých druhů. Zvědavost a snaha o správné určení těchto jednotlivých druhů jej přivedla k založení prvních sbírkových krabic hmyzu.

Po vysokoškolských studiích nastupuje jako lesník na Králickém Sněžníku a po vojenské službě pak na lesní závod v Rychnově nad Kněžnou, kde měl na starosti vlastní lesnický provoz. V roce 1960 přechází jako vedoucí technické přípravy výroby na krajské ředitelství Východočeských státních lesů. Po roce 1989 se zabývá problematikou restitucí lesních porostů na restrukturalizovaném podniku Státní lesy, kde pracoval ještě dlouho po dosažení důchodového věku.

Jako mnozí začínající entomologové začal i Ing. Fremuth nejprve sbírat veškeré brouky. Pak se ale v Hradci Králové seznámil s význačným českým entomologem Dr. Vladimírem Balthasarem, který ho přivedl ke studiu různorodé čeledi nosatcovitých brouků. Když mu věnoval čtyři krabice srovnávací sbírky nosatců, začal ještě jako středoškolák sbírat hlavně zástupce této čeledi. Brzy poznal také Dr. Cyrila Purkyně, v té době nejvýznamnějšího českého nosatčáře, který mu ochotně pomohl určit exempláře mnoha těžkých skupin, na které v té době jediný použitelný klíč, Reitterova *Fauna Germanica*, nestačil. Prostřednictvím Dr. Purkyně se Ing. Fremuth seznámil i s význačným německým specialistou Dr. Lotharem Dieckmannem. V následujících letech jejich vztah přerostl po intenzivní odborné spolupráci v pevné osobní přátelství. Díky kontaktu s Dr. Dieckmannem tak měl Ing. Fremuth na přelomu šedesátých a sedmdesátých let minulého století možnost konfrontovat své determinace se sbírkami Deutsches Entomologisches Institutu v Eberswalde. Studium zdejší ohromné sbírky nosatců, fondů obrovské knihovny a inspirativními konzultacemi problémů s Dr. Dieckmannem získal Ing. Fremuth znalosti a rozhled napříč celým systémem nosatců. Postupně se stal uznávaným determinátorem nosatcovitých brouků, na něhož se s žádostmi o determinaci svých často obrovských a jedinečných materiálů obracely mnohé instituce i soukromí sběratelé, například determinoval ohromné sběry nosatců ze tří iránských expedic Národního muzea v Praze. Kdykoliv jsme se vraceli ze sběrných exkurzí na Balkán, ale i do střední Asie, dávali jsme mu určovat materiál v celém rozsahu nadčeledi. Ve spolupráci s Dr. Niyazi Lodosem nebo Dr. Josefem Halperinem významně přispěl i k poznání fauny Malé Asie.

Při svých sběratelských exkurzích sbíral především hojně ve střední Evropě, často v Německu, Polsku, Maďarsku, ale i v Bulharsku a zemích bývalé Jugoslávie. Jako specialista se zaměřil na některé dosud neřešené problémy fauny střední Evropy, kde např. výtečně zpracoval do té doby málo známý a zpracovaný rod *Barypeithes* (dnes rod *Exomias*) s četnými novými druhy z území Slovenska a Rakouska. Do hloubky se zabýval také mnoha dalšími skupinami, jako jsou rody *Psallidium*, *Urometopus* a především velký rod *Otiorhynchus*. V posledních letech se ale specializoval především na velickou podčeleď Lixinae, kterou také zpracoval do nového katalogu Palearktických brouků.

Obr. 1. Vrch Zobor u Nítry, 1983. Společná exkurze s německým kolegou a přítelem, Dr. Lotharem Dieckmannem. Fotografie Jozef Cunev.

Ing. Fremuth dlouho spolupracoval s hradeckým muzeem, kde pomáhal vést entomologický kroužek. Tam mu rukama prošlo i několik dnes již známých entomologů; někteří z nich se po jeho vzoru stali také specialisty na nosatce, např. Dr. Michael Košťál nebo Jiří Krátký, někteří se specializovali na jiné skupiny brouků jako např. Josef Mertlík nebo Miroslav Mikát.

Ing. Fremuth objevil a popsal 25 nových druhů nosatců a na jeho počest bylo pojmenováno 8 druhů a jeden nový rod nosatce, *Fremuthiella* Alonso-Zarazaga, 1990.

Čím byl dále Ing. Fremuth typický? Neuvěřitelným pořádkem ve své veliké sbírce, ve své velmi obsažné knihovně a ve své soukromé pracovně vůbec.

Navštěvovali jsme ho všichni, bez ohledu na to, jakou částí systému se zabýváme. Ing. Fremuth byl schopen poradit specialistovi na nosatčíky, na tuponosé nosatce, na krytonosce a mnoho dalších skupin.

Ode dneška tedy budeme, bohužel, na Ing. Fremutha jen vzpomínat kdykoliv vezmeme do ruky jím determinovaného brouka, nebo narazíme na problém, který jsme s jeho pomocí vyřešili s vědomím, že bez jeho pomoci by práce nás ostatních vznikly v mnohem omezenější míře.

Na počest Ing. Fremutha byly pojmenovány taxony *Fremuthiella* Alonso-Zarazaga, 1990, *Bagous fremuthi* Dieckmann, 1975, *Brachysomus fremuthi* Košťál, 1991, *Caucasoplinthus fremuthi* Meregalli, 1985, *Ceratapion fremuthi* Wanat, 1995, *Otiorhynchus fremuthi* Braun, 1989, *Strophomorphus fremuthi* Pelletier, 1999, *Trachyphloeus fremuthi* Borovec et Osella, 1996, *Tychius fremuthi* Caldara, 1990.

Karel SCHÖN, Litvínov
Roman BOROVEC, Sloupno

Obr. 2. Helvíkovice u Žamberka, 1992. Na fotografii je také syn Ing. Fremutha a dcera Dr. Čížka. Fotografie Petr Čížek.

BIBLIOGRAFIE

- FREMUTH J. 1965: *Barypithes purkynei* sp. n., eine neue Art aus der Verwandtschaft von *Barypithes montanus* Chev. (Col., Curculionidae) aus der Tschechoslowakei. *Acta Entomologica Bohemoslovaca* **62**: 323–333.
- FREMUTH J. 1965: Příspěvek k poznání fauny nosatců ČSSR (Col., Curculionidae). (Beitrag zur Kenntnis der Curculioniden-Fauna der Tschechoslowakei). *Zprávy Československé Společnosti Entomologické při ČSAV* **1**: 1–7 (in Czech, German summary).
- FREMUTH J. 1971: Die mitteleuropäischen Arten der Gattung *Barypeithes* Duval. *Annotationes Zoologicae et Botanicae* **65**: 1–30.
- FREMUTH J. 1972: *Gymnaetron* (Rhinusa) *smreczynskii* sp. n., eine neue Art aus Mitteleuropa (Coleoptera, Curculionidae). *Annotationes Zoologicae et Botanicae* **83**: 1–7.
- FREMUTH J. 1977: Nosatcovití brouci. [Curculionid beetles]. Pp. 537–564. In: ROČEK Z. et al.: *Příroda Orlických hor a Podorlicka*. [Nature of Orlické hory mountains and Podorlicko region]. Praha, Státní zemědělské nakladatelství, 660 pp. (in Czech).
- FREMUTH J. 1978: *Phyllobius brevis* Gyllenhal und seine Verwandten (Coleoptera, Curculionidae). *Annotationes Zoologicae et Botanicae* **127**: 1–11.
- FREMUTH J. 1979: *Barypeithes* (Exomias) *austriacus* n. sp. aus Mitteleuropa. *Entomologische Nachrichten* **3**: 39–40.
- FREMUTH J. 1981: *Barypeithes* (Exomias) *paratenex* spec. nov. aus Mitteleuropa (Coleoptera, Curculionidae). *Entomologische Blätter* **76**: 70–72.
- BAJTENOV M. S. & FREMUTH J. 1981: Neue Arten der Gattung *Apion* Herbst aus Iran (Coleoptera, Curculionidae, Apioninae). *Reichenbachia* **19**: 247–252.
- FREMUTH J. 1982: Cleoninae aus der Türkei und den angrenzenden Gebieten (Coleoptera, Curculionidae). *Fragmenta Entomologica* (Roma) **16**: 239–258.
- FREMUTH J. 1983: Revision der *Lixus bardanae*-Gruppe (Coleoptera, Curculionidae). *Entomologische Abhandlungen* **46**: 109–119.

- FREMUTH J. 1986: Taxonomische Stellung von *Coeliodes sculus* (Coleoptera, Curculionidae, Ceutorhynchinae). *Acta Entomologica Bohemoslovaca* **83**: 132–136.
- FREMUTH J. 1987: Faunistic records from Czechoslovakia. *Acta Entomologica Bohemoslovaca* **84**: 229–230.
- FREMUTH J. 1987: Ergebnisse der tschechoslowakisch-iranischen entomologischen Expeditionen nach dem Iran 1970, 1973 und 1977 (Coleoptera, Curculionidae; 1. Teil: Cleoninae). *Acta Entomologica Musei Nationalis Pragae* **42**: 321–348.
- FREMUTH J. & LODOS N. 1987: Taxonomic position of the genera *Aomus* Schoenherr and *Chilodrosus* Reitter (Col.: Curculionidae), with the description of the two new species from Turkey. *Türkiye Entomoloji Dergisi* **11**: 73–84.
- FREMUTH J. 1988: Faunistic records from Czechoslovakia. *Acta Entomologica Bohemoslovaca* **85**: 74, 395.
- CALDARA R. & FREMUTH J. 1991: Description of two new species of the *Tychius morawitzi*-group (Coleoptera Curculionidae). *Atti della Società Italiana di Scienze Naturali e Museo Civico di Storia Naturale di Milano* **132**: 161–168.
- FREMUTH J. 1992: Neue Trachyploeus-Arten aus der Türkei, nebst Bemerkungen zur Systematik und Verbreitung einiger weiterer Arten (Coleoptera, Curculionidae). *Folia Entomologica Hungarica* **53**: 51–59.
- FREMUTH J. 1994: Nové druhy brouků (Coleoptera: Curculionidae) pro území Slovenska. (New species of weevils (Coleoptera, Curculionidae) for the territory of Slovakia). *Klapalekiana* **30**: 169 (in Czech, English abstract).
- FREMUTH J., MIKÁT M. & PROUZA J. 1997: Příspěvek k poznání fauny brouků (Coleoptera) navrhovaného chráněného území “Na Plachtě” v Hradci Králové. (Contribution to the knowledge of fauna of beetles (Coleoptera) of protected area Na Plachtě (Eastern Bohemia, Czech Republic)). *Acta Musei Reginaehradensis, Series A* **25**: 93–154 (in Czech, English summary).
- FREMUTH J. & PETRYSZAK B. 1998: *Mogulones curvistriatus* (Schultze, 1897) nowy dla fauny Polski gatunek rykowca (Coleoptera: Curculionidae). [*Mogulones curvistriatus* (Schultze, 1897) new curculionid species for Poland (Coleoptera: Curculionidae)]. *Wiadomości Entomologiczne* **16**: 163–164 (in Polish).
- BOROVEC R. & FREMUTH J. 2000: On taxonomic status of the genus *Chaerodrosus* Reitter, 1916 (Insecta: Coleoptera: Curculionidae: Brachyderinae). *Reichenbachia* **33**: 399–406.
- LEGALOVA A. & FREMUTH J. 2002: Neue Arten der Familie Rhynchitidae (Coleoptera) aus der Türkei. *Russian Entomological Journal* **11**: 215–219.
- FREMUTH J. & HALPERIN J. 2003: Contribution to the knowledge of Curculionoidea (Coleoptera) and their host plants in Israel. *Zoology in the Middle East* **29**: 93–100.
- FREMUTH J. & BAYER C. 2008: *Pseudocleonus dieckmanni* sp. n. von der Insel Kreta (Coleoptera: Curculionidae, Lixinae, Cleonini). *Snudebiller* **9**: 314–318.
- BENEDIKT S., BOROVEC R., FREMUTH J., KRÁTKÝ J., SCHÖN K., SKUHROVEC J. & TRÝZNA M. 2010: Komentovaný seznam nosatcovitých brouků (Coleoptera: Curculionoidea bez Scolytinae a Platypodinae) České republiky a Slovenska 1. díl. Systematika, faunistika, historie výzkumu nosatcovitých brouků v České republice a na Slovensku, nástin skladby, seznam. Komentáře k Anthribidae, Rhynchitidae, Attelabidae, Nanophyidae, Brachyceridae, Dryophthoridae, Eirrhinidae a Curculionidae: Curculioninae, Bagoinae, Baridinae, Ceutorhynchinae, Conoderinae, Hyperinae. (Annotated checklist of weevils (Coleoptera: Curculionoidea excepting Scolytinae and Platypodinae) of the Czech Republic and Slovakia Part 1. Systematics, faunistics, history of research on weevils in the Czech Republic and Slovakia, structure outline, checklist. Comments on Anthribidae, Rhynchitidae, Attelabidae, Nanophyidae, Brachyceridae, Dryophthoridae, Eirrhinidae and Curculionidae: Curculioninae, Bagoinae, Baridinae, Ceutorhynchinae, Conoderinae, Hyperinae). *Klapalekiana* **46 (Supplementum)**: 1–363.
- MEREGALLI M. & FREMUTH J. 2013: Cleonini. Pp. 437–456. In: LÖBL I. & SMETANA A. (eds): *Catalogue of Palaearctic Coleoptera, Volume 8, Curculionoidea II*. Leiden, Brill, 700 pp.
- GÜLTEKIN L. & FREMUTH J. 2013: Lixini. Pp. 456–472. In: LÖBL I. & SMETANA A. (eds): *Catalogue of Palaearctic Coleoptera, Volume 8, Curculionoidea II*. Leiden, Brill, 700 pp.